

oziroma pritožbe proti okr. šol. svetu niso namenjeni ne proti glavarju, ne proti nadzorniku, ne proti zastopniku učiteljstva in tudi ne proti drugim članom, kakor tudi ne proti plenumu te korporacije, temveč edino le proti njegovemu sklepu, oziroma proti njegovemu naziranju in tolmačenju.

Rekurent niti vedel ni, kdo je glasoval za ali proti, on tudi po tem nikjer povpraševal ni, ker mu ni bilo treba za to vedeti, pač pa si je domišljjal, da oba gospoda tovariša vkljub zastopnikovemu poročilu vendar mnogo ne doženeta v okrajnem šolskem svetu, ker nista mogla zabraniti niti znižanje proračuna. Sicer pa imam jaz o inteligenci glavarjevi in nadzornikovi boljše pojme ter ne morem verjeti, da bi tudi ta dva funkcionarja imela o ugovorih in pritožbah take nizke in smešne nazore, ki diše po srednjeveškem bizantizmu in rimski nezmotljivosti.

Naš zastopnik je pri zborovanju docela neopravičeno grajal naročevanje učil. Njemu naj bodo mar one šole, ki trpe na pomanjkanju učil, a ne one, ki imajo lepe zbirke. Ni se torej v očigled takih nazorov čuditi, če sem pri nekem zborovanju na vprašanje nekega tovariša, katera šola v okraju ima bralni stroj, samo jaz prijavil to učilo, a še danes ne verjamem, da bi ga nobena druga šola ne imela. Domišljam si, da se tovariši vprašanju niso hoteli odzvati. Šola nima nikdar preveč učil. Kar se tiče njihove cene, je ta po ceniku že naprej določena. Grajana naročevanje učil se je nanašalo na mojo šolo, ki sodi v tisto srečno občino, ki je v enem in uprav tistem letu skupno s sosedno občino izplačala za farovške hleve in gospodarsko poslopje okroglih sedemnajst tisoč kron! Zaraditega sta menda tovariša v okrajnem šolskem svetu gledala na ceno, da se je proračunani znesek za učila v znesku 50 K znižal na 30 K, zakaj take občine, dobre plačnice, je treba pred šol. davkom varovati in zabraniti, da kupijo preveč učil!

Slavna »Pisarna« naj blagovoli to bolno zadevo razmotrivati in razsoditi. *K., nadučitelj.*

Odgovor: Zadevo ste sami jako dobro obrazložili in obravnavali. Ker nam uredništvo, sklicevaje se na svojo uredniško tajnost, ni moglo imenovati Vašega imena, je sklenil kolegij dohtarjev, Vas tem potem prositi, da vstopite v naš krog. Spoznavamo v Vas izvstno moč, ki bi mogla z lepim uspehom sodelovati v naši »Pisarni«. Svoj pristop blagovolite javiti uredništvu. *Dohtar Ribič.*

Za slovensko šolo v Trstu.

V nedeljo, dne 20. pret. m. so priredili tržaški Slovenci imponzanten shod v prilog slovenski ljudski šoli v Trstu.

Mi smo vedno stali z vso odločnostjo na strani tržaških rodoljubov, kar dokazujejo mnogi članki v našem listu in kar izpričuje tudi »Zavezino« zborovanje v Trstu, kjer je vse napredno učiteljstvo povzdignilo svoj glas za popolnoma opravičeno zahtevo tržaških Slovencev. Vse to so menda gospodje voditelji pozabili in iz hvaležnosti nam niso podali nobenega poročila o svojem zborovanju, kaj šele, da bi nas povabili nanj, ko naj ima vendar na zborovanju za slovensko šolo tudi slovenski učitelj svoj uvaževanja vredni glas!

Poročila o tem zborovanju torej ne moremo priobčiti, pač pa priobčujemo obe resoluciji, ki so ju sprejeli zbo-

rovalci in ju tudi takoj po shodu izročili c. kr. vladi, in sicer v roke dvornega svetnika Schwartza.

Resoluciji se glasita doslovno:

Tržaški Slovenci, zbrani danes, dne 20. novembra 1904, na javnem shodu v »Narodnem domu« v Trstu

ponavljajo

najslovesneje svojo že od leta 1885. tolikokrat v vlogah in na javnih shodih stavljeno zahtevo po ustanovitvi slovenske ljudske šole v mestu tržaškem in z ozirom na to: da je po uradni statistiki slovenske zasebne ljudske šole in c. kr. nemških ljudskih šol v Trstu izkazanih nad 1000 za šolo godnih otrok slovenske narodnosti, ne glede na to, da je najmanje enako število slovenskih otrok prisiljeno pohajati italijanske ljudske šole, da zahteva kardinalno pedagoško načelo, naj dobivajo otroci elementarni pouk v svojem materinem jeziku, da člen XIX. osnovnih zakonov priznava popolno enako pravnost vseh deželnih jezikov v šoli, uradu in javnem življenju ter določa, da imajo javne šole v deželah z mešanim prebivalstvom biti urejene tako, da se more vsaka narodnost izobraževati v svojem jeziku, ne da bi se jej bilo treba priučevati drugemu deželnemu jeziku, da bi bilo skrajno krivično in naravnost nezaslišano, ako bi morali slovenski otroci ob znanih zelo neugodnih lokalnih vremenskih razmerah in ob nevarnostih, spojenih z velikanskim cestnim prometom svetovnega trgovskega mesta hoditi iz mesta do eno uro daleč na kmetske šole v okolico, da so sedaj po odločbi c. kr. upravnega sodišča ovrženi vsi tisti izgovori, ki so služili vladnim oblastim, da so zavračale nujno in v vsakem obziru opravičeno zahtevo tržaških Slovencev,

izražajo

svoje ogorčenje na brezmejnem zavlačevanju tega vprašanja in pristanskem postopanju od strani c. kr. vlade,

zahtevajo

da se vlada in posebno c. kr. namestništvo v Trstu loti odslej te stvari objektivno, brez ozira na katerosibodi stran in da se drži strogo načel, izraženih od najvišje upravno-sodne inštanice, in posebno osnovnih zakonov, na katere so vsi c. kr. uradniki prisegli:

proglašajo

vlado odgovorno za vse nedogledne posledice nečuvane krivice, storjene tržaškim Slovincem na šolskem polju; in

pozivljajo

c. kr. vlado najodločneje, da v najkrajšem času reši vprašanje slovenske ljudske šole v Trstu po razmerah in potrebah po zakonu in pravici in na način, ki bo dostojen kulturne države.

Dodatna resolucija soc. demokrata gosp. Kopača pa se glasi:

Jugoslovanski socialno-demokratski proletariat v Trstu sklene z ozirom na temeljne nazore soc. demokratične stranke glede dosege ljudskih in srednjih šol s slovenskim učnim jezikom v Trstu sledeče:

Soc. demokratična stranka je mednarodna stranka, ona obsoja predprave narodov, prav tako, kakor obsoja one po rojstvu in rodu, ter priznava vsakemu narodu enake pravice v vsakem oziru. V tem, ko to konstatira, izjavlja obenem najodločnejši protest proti šovinistični nacionalni borbi, ki ima svoj izrastek v vladajočem avstrijskem sistemu.

Uvažujé, da tvori slovenski živelj v Trstu veliko manjšino prebivalstva, katero se neopravičeno prezira, izraža

tržaški soc. demokratični proletarijat narodu v tem kulturnem boju svojo simpatijo in pomoč.

Oziraje se na temelj strankinega programa, zahteva, da mora biti šola obvezna, brezplačna in svetna in da mora ustrezati potrebam in razvoju posamičnih narodov; da dobivajo učenci učila sploh, ter da se otroci ljudskih šol in oni na višjih učnih zavodih, ki so sposobni za daljno izobrazbo, prehranjajo zastoj.

Mednarodni soc. demokratični tržaški proletarijat je pripravljen napeti vso svojo silo, da pomore brezpravni manjšini tržaškega prebivalstva doseči kulturna sredstva, ki služijo v to svrhu in so za izobrazbo neobhodno potrebna.

* * *

Dasi so nas prezrli gospodje voditelji tržaških Slovencev, vendar objavljamo zapostavljenemu slovenskemu šolstvu v prid, da bomo tudi odslej pazno gledali na razvoj velikega tržaškega slovenskega ljudskošolskega vprašanja in tržaške Slovence tudi nadalje nevstrašeno podpirali v tem obupnem boju.

V ostalem pa: Če je še kaj pravičnosti v vladajočih odločujočih krogih, ne more ostati glas slovenskih Tržičanov — glas vpijočega v puščavi!

Veljaj jim parola: Na boj — do skrajnosti!

Zborovanja „Saveza hrv. učiteljskih društava.“

(Dalje.)

A če bi se odločili, da pomnože število učiteljstva, bi bilo pač pametnejše in rodoljubnejše, da se ta prirastek nameni borbi proti analfabetom, ki jih je na žalost pri nas še 54,41%, a ne v to, da dobimo dopoldnevne šole. Nadalje se moramo spomniti tudi tega, da je naša Hrvaška na sedmem mestu šolske kulture, pa se tedaj jako čudim prijatelju dr. Cenkiću in onim našim šolnikom, ki hočejo zasledovati glede sistema dopoldnevnih šol države prvih kultur. narodov. Mislim, da bi morali pri tem biti dosledni, pa če zahtevamo dopoldnevni pouk, kakor je ponekod v Nemčiji, tedaj moramo brezpogojno tudi zahtevati, da otroci hodijo tudi pri nas osem let v šolo kakor tam. Razen tega imajo omenjene kulturne države, kjer uvajajo tak pouk, tudi dobro urejeno nadaljevalno prosveto; ljudska predavanja in druge vire ljudske prosvete; imajo pa tudi točno zajamčen poset šole. V vsem tem mi jako šepamo, ker je naše nadaljevalno obrazovanje ponajveč le na papirju, a poset šole je odvisen še vedno od dobre volje občinskih načelnikov in bilježnikov, ki vsakokrat ne žele, da se zaradi šole sprejo s svojim narodom. Moj protivnik se strašno trudi s svojimi higijenski zahtevami, in te pri njem največ odločujejo v borbi proti dosedanjemu vsednevni pouku. Iz slabotnosti nekaterih otrok izvaja neopravičene razloge, na temelju katerih zavrača vsednevno šolo, pa hoče, da uvedemo samo dopoldnevni nerazdeljeni peturni pouk. Ali ker je moj protivnik pozval v boj vse svoje velikane in modrijane, naj tudi meni dopusti, da se spominjam mož, ki govore meni v prilog, tako n. pr. Krafft-Ebing, Schotter, Varbion, Klencke, Wesche i. t. d. Glasoviti Virchov veli, da je četiriurni pouk nepravilen, a peturni pa je zločin, storjen na deci. A če se spomnim na letošnji internacionalni kongres higijenikov in zdravnikov v

Nürnbergu, kjer jih je bilo na štiri stotine iz vsega sveta, ki so v svojih resolucijah zavrgli peturni pouk v nižjih razredih, tedaj moram reči, da je večina zdravnikov in higijenikov na moji strani, t. j. za dosedanji razdeljeni pouk, ki ni toliko kriv, da imamo tudi slabotne otroke.

Naj še pripomnim, da sem tudi jaz vestno proučeval higijeniške zahteve v tem vprašanju in došel do protivnih rezultatov od gospoda predgovornika.

Predvsem ni osnovana trditev, da je razdeljen šolski pouk na škodo otroškemu zdravju, pa tudi ako bi to deloma bilo res, bi trebalo najti uspešnejši izhod iz tega škripca, a nikakor z dopoldnevnim poukom. Ako se nam tudi zdi, da je mladi naraščaj tuintam ponekod slabotnejši in boleha-vejši, četudi vidimo vsakdan krasno rdečih otrok, je tej slabotnosti mnogokrat vzrok v krvi porodnice; v nezdravih stanovanjih, v slabi hrani otrok; v vedno večji materialni bedi naroda; v prevelikem luksusu, ki se vedno bolj razširja nad narodom in jemlje kruh dečici; v prerani ženitvi; in na-posed v vedno večjem uživanju nesrečnega alkohola.

Tudi jaz izhajam iz kmetiške kočice ter poznam dobro napake in vrline svojega naroda in znam pozitivno, da ima naš narod tudi težke napake, ali te ne bo ozdravil s skrajševanjem izobrazbe, ampak ravno nasprotno: z vedno obsežnejšo in temeljito izobrazbo vseh narodovih slojev. (Tako jel Živio!) Zaradi tega bi — namesto da se zadiramo v razdeljen čas pouka — delali na to, da še povzdignemo nivo narodne izobraženosti; da povzdignemo materialno in moralno stanje ljudstva in kolikor največ pospešimo njegovo občno prosveto, a tako tudi preprečimo uživanje škodljivih pijač, ki nam zastrupljajo narodno kri. Nadalje bi se morali potruditi, da četudi z ostrim zakonom omejimo prerano ženitovanje, ker prerani zakonski užitki škodujejo telesnemu in duševnemu razvitku človeškemu. Tako bi jaz iz srca želel, da se četudi z najostrejšim zakonom prepreči prevelik luksuz v ljudstvu in da se omrazi našim seljakinjam svilena obleka in z zlatom izvezeni predpasniki, pa da se narodni okus povrne na čisto narodne umotvore in na pridno delo rok naših kmetič! Potem bi takoj bilo več sreče in napredka, več moralnega in domoljubnega življenja med narodom, in kar je vrlo odlično — kruhka mlademu naraščaju, ki bi, ker bi se bolje živil, uspešnejše napredoval duševno in telesno.

Cenjeni higijeniki veliko skrbijo, kako bi dečki želodec mogli uspešnejše prebavati, a ne vodijo računa o tem, kaj naj mladi želodec prekuhuje. Naši stari se niso toliko brigali za zdravje želodca, a zato so pa vendar bili plečnati in močni kakor vitke jelke, da bi lahko z njimi razbijali kamenje. Mi se dandanes toliko prepiramo za suho skorjico kruha, kako pride v otroški želodec, namesto, da v ta želodček damo dnevno tudi kak košček mesa in druge krepke hrane. Če bi otroci imeli dosti in dobre hrane, bi njih želodček dobro fukcijoniral tudi brez naše tolike modrosti, pa če bi makar učili predpoldan ali popoldne. (Tako jel) (Dalje.)

Društveni vestnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj zboruje v nedeljo dne 4. decembra t. l. v šoli na Vidmu. Zborovanje se prične ob 10. uri dopoldne ter se vrši po sledečem vzporodu: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Iz šolske prakse. 4. Predavanje. 5. Želje in nasveti. Mnogoštevilne udeležbe pričakuje odbor.